

Szerkesztőségi iroda:

Rimaszombat, Rimasor 25. sz. a. — Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés.

Bérmendetlen levelek nem fogadtatnak el.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Előfizetési díj:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN HÉT VASÁRNAPJÁN.

Kiadó-hivatal:

R.-szombat, Losonczy-utca 24. sz. **Rábely Miklós** könyvnyomdájában. — Ide intézendők a kiadó-hivatalt illető előfizetési pénz-, hirdetmény-, nyilttér- és felszólamlások.

Hirdetési díj:

Egy négy hasábos petitsor térfogata 5 kr.
Bélyegdíj: minden beiktatás után 30 kr.

Nyilttér:

Egy sor 20 kr.

Előfizetéseket elfogad: A „Gömör-Kishont“ kiadó-hivatala Rimaszombat Losonczy-utca 24. sz., nemkülönben minden hazai postahivatal. — Az előfizetéseket legezélszerűbben posta utalvány útján eszközölhetők. — **Hirdetéseket** csupán a kiadó-hivatal vesz fel.

Az ezredéves ünnepély és a magyarosodás.

A nemzet ma-holnap megfogja tartani ezredéves ünnepét. E napon okvetlenül számot kell adnunk hazafiasságunkról. Mit tett a nemzet ezredéves multja lefolyása alatt s mit tesz a jelenkor a magyar nyelv, a haza és hazafias szellem érdekében, hogy abból a reményelt jövőnek haszna legyen? E kérdések önkényűt fognak támadni bennünk. A nemzet abban szeretné látni minden dicsőségét, ha a szobrok, a melyek terveztetnek, a nagy nemzeti ünnepen készen állanak. Tagadhatlan, hogy szép, dicső dolog volna, ha ezek együttesen hirdetének a nemzet multját, jelenét és jövőjét, hatalmát, uralmát és dicsőségét!

Azonban a szobrok mulandók, melyeket előbb-utóbb összefognak morzsolni az időnek vasfogai, így ezek a nagy nemzeti ünnep emlékét sem fogják örökké fentartani az utókor szívében.

A nemzet éreznél sokkal maradandóbb emléket állít ezredéves multjának, ha egyidejűleg oly intézkedéseket is tesz, a melyek e hazai ezredéves nyelv és hazafias szellem terjesztését sikeresen előmozdítják s a jövőt nemcsak remélni engedik, hanem biztosítják is.

Vessünk csak számot magunkkal s meglátjuk, miként állunk még a magyar nyelvvel, a hazafisággal, a magyarosodással ezer év után?

Még nem beszélünk mindnyájan egy nyelven, nem érzünk mindnyájan egy szívvel, sokan azok közül sem, a kik tős-gyökeres magyaroknak születtek valaha.

Idegen szó az iskolai katedrán, idegen a templomi szószéken, idegen a társadalomban, sajnos nem ritkán a legmagyarabb főúri családoknál is.

Okát részint abban keresem és találok, hogy a nyelv és hazafias szellem terjesztése körül még önmagunknál is hiányzik a kellő érdeklődés, buzgóság, tevékenység és áldozatkészség, részint abban, hogy az ország lakosainak jelentékeny része gyűlölettel viseltetvén nyelvünk, nemzetünk s nemzeti törekvéseink iránt, s mi nem bírjuk, vagy nem

tudjuk e hazafiatlan elmeket örök időre megsemmisíteni.

Igen, a hol hirnevet, dicsőséget szerezni lehet, vagy a hol talán mulatni, uraskodni vagy parancsolni kell, ott tudunk egy kis ideig lelkesedni, ott felnyitjuk a kelleltinél jobban szájakat s egekét rázó „éljenek“-et kiáltunk, — de a hol áldozni kell a nyelv, nemzet, haza oltárára, ott bezárjuk erszényünket. Nem mondom, hogy mindenki így tesz, de tagadhatlan, hogy sokan szenvednek e betegségben. Pedig Magyarország valóban nagygyá az ipar, kereskedelem földmívelés kifejlődése s az ezzel járó vagyoni jólét mellett csak akkor válhat, ha az ősi nemzeti nyelv Kárpátoktól Adriáig, kunyhókban és palotákban tárt otthonra talál. Ezt pedig csak az által fogjuk elérhetni, ha mindenütt nemesak szakértelemmel bíró, de a tiszta magyar hazafiság szellemétől áthatott tanítókat alkalmazunk iskoláinkban, hogy a tanodába járó gyermekek már korán megismerjék a nemzeti nyelvet s vele együtt szívják magukba azon szellemet, mely őket idővel sem fenyegetés, sem ígérlet, sem pedig hű ábrándok által a magyar hazától eltántoritani nem engedik.

Az ezredéves ünnepe hazánknak nagyszerűnek ígérkezik. Imposans szobor fog emeltetni annak, ki oly viszonyokat tudott teremteni az új hazában sok századdal ezelőtt, hogy a magyar ez idegen népek oceánjának közepén mint sziget, épen és sértetlenül feltartotta magát, dacára annak, hogy partjait bősziűt viharok ostromolták folytonosan. — Csakhogy e szobornak látása nem fog hatni azokra, kik annak nyelvét nem értik, kinek emlékére állítottatott s nem fognak lelkesülni azon eszmékért, melyeket ez képviselni fog.

Mint hogy pedig e téren a néptanítóktól várhatunk legtöbbet, egyesek és testületeknek szövekeznők kell oly országos alapnak megteremtésére, melyből a mint ez már hazánk felvidékén több megyében, így nálunk is életbe van, — azon tanítók jutalmaztathassanak meg gazdagon, kik a nemzeti nyelvnek s hazafias magyar szellemnek terjesztésében kiváló érdemeket szereztek, sőt minden oly

népesebb községbe, hol még most is a „magyar szó ritka, mint a fehér holló,“ államilag segélyzendő magyar tannyelvű elemi iskolák állittassanak fel és rendeztessenek be hazafias, ismert érzelmű tanítók vezetése alatt; akkor sokkal tartósabb és hatásosabb emlékoszlopokkal gazdagítandjuk hazánk második ezredévének történetét, mert így el fogjuk érni azt, miért a felvidéken oly lelkesedéssel küzd minden igaz hazafi, hogy t. i. kunyhóban és palotában magyar nyelven társalognak, szívünknek bánatát nemzeti nyelvünkön fejezzük ki s a hálaima a magyar honpolgár ajkairól magyarul fog felzengeni e hon Istenéhez.

V. L.

Az árva biztosítások fontossága.

Szerfelett fontos kérdést képez napjainkban az árva-vagyon biztosításának kérdése. — Fontosnak kell jelezni a kérdést annyival is inkább, mert az árva vagyon, mint már a fogalom is mutatja, a teljes jogképesség hiányában levő, szabadakaratuk és rendelkezésökben korlátolt kiskorúak magán tulajdonát involválja.

A törvényhatóságok egyik főkötelessége e vagyonágak biztosításánál a kellő tapintatot, előrelátást s mindenek felett azon kövülményt, hogy a felügyeletökre bizott kiskorúak tulajdonát képező javak teljes biztonságáról van szó, szem elől nem tévesztteni.

Kell, hogy a törvényhatóság önönmagával számoljon, kell, hogy az árva-vagyon biztosítását fontos és előre meggondolt bírálat tárgyává tegyes az árva érdekében kötött szerződést biztos alapokon nyugvónak tudja, mert csak így érhető el az árva vagyon biztonsága s netalán veszély esetén az árva által igényelhető teljes fedezet.

Vannak, kik az árva-vagyon biztosításának kérdésénél azon balhiedelemből indulva ki, hogy mindenekelőtt az előnyösebb az árva, mi a jószágának olesőbb feltételek melletti biztosítását eszközi, — az olesóság után kapkóva az árva-vagyon biztosításánál, a kevesebb díjtételek melletti biztosítási ajánlatokat részesítik előnyben s nem gondolva azon vezérelvre, hogy az árva-vagyon biztosításánál mindenekelőtt a teljes biztonság kérdése főfeltétel s csak ennek mérlegelése után tehetők bírálat tárgyává a netalán beérkezett ajánlatok, s legtöbbször az árva-vagyon kárára biztosítanak.

Eltékelve itt azon régi, de leggyakrabban, valónak bizonyult szójarástól, hogy olesó husnak híg a leve, eltekintve attól, hogy teljes biztonságot s csak reális alapokon nyugvó intézet nyújthat s egy reális alapokon nyugvó intézet az ajánlattétel előtt mindenekelőtt számot vet önmagával s

A kuvikot vagy „unalom“ vagy „vonzalom“ képezi kuvikká, az előbbinek nincs rendes helye, az utóbbi követi játékosát mint árnyékát, mindkettő megegyezik abban, hogy elégedetlen játékosának játékaival, a szerint már most a — mint „esendes“ vagy lármás kuvik: vagy csak halkan dörmög — fejével — morogva elégedetlenkedik, vagy pedig folyton magyaráz, disputál, oktat, tanít, megjegyezvén, hogy mindig az elmúlt osztásról szól, mert a ki a folyó játékba beszél bele, az nemcsak hogy nem kuvik, de nem is tud kuvik lenni. Jó kuviknak lenni nagy érdem. Játékosát nyertében sarkalja, vesztében vigasztalja, a jó kuvik játékosának önzetlen tanácsadója.

A kártyaasztal a rendes kuvikok nélkül, olyan mint a színház néző nélkül.

A kuvik egyáltalán nem, vagy csak nagy ritkán hagyja el az asztalt, mielőtt a játék véget érne, helyet nem változtat, ott ül játékosának majdnem a székén, és mindig kedvetlen, ha a játék véget ér, ha játékos nyer azért, hogy többet nyerjen, ha veszt, hogy ideje legyen nyerni.

Az a játékos, ki kuvikot nem tűr, az nem mulatságból, de pénzért játszik.

A kuvik egy sem haragos természetű, de mindeniket feldühösítheti játékos, ha azt mondja neki, hogy „peches kuvik,“ ő hozta a szerencsétlenséget, ez olyan sértés, mely minden tisztességes kuvikot vérgig sért.

Még mielőtt befejezném e sorokat, nem mulaszthatom el, hogy igazolásul, hireim valódiságára, meg ne említem, hogy legelső kuforrásokat használtam, mit magam nem láttam, vagy hallottam azt a város három nevezetes „pletykapadján“ szereztem be.

A ki e három nevezetes padon egy délután, egy-egy fél órát eltölt, az még azt is tudja, hogy ki táplál öngyilkossági terveket, mikor hajtja végre és mily fegyverrel.

Végre a végén vagyunk, én mindennek a végét szerettem, ennél ered talán a kolbász iránti nagy vonzalmam, lévén annak két vége is.

Ha folytatni akarnám se tudom, egyrészt tintám kezd befagyani, másrészt pedig lámpám is, mint Rimaszombat város utcalámpáinak legnagyobb része így sóhajt fel: „Gyujtsatok gyertyát, hogy látom legalább hol állok.“

Hetvenöti.

T Á R C Z A.

Rimaszombat és nevezetességei.

III.

(Kosár-ipar. — Az új kórház — Kaszinó. — A kártya-kuvik. — Pletykapad. — Világítás.)

Kenyérről mint minden város, úgy Rimaszombat is igen híres. Én a sós-kiflik keménységét jobban megcsodáltam, mint a kenyér jóságát, idevalóktól hallottam ugyan, hogy ők már láttak egyszer friss sós-kiflit, gyanumnak azonban akkor is kifejezést adtam.

Táncmulaságok alkalmával kaphatók a híres kosarak, de mit tegyen az ember, szép kezek fonták — meg honi gyártmány is: csak amint hallom, az a baj, hogy sok is jut egyre a jóból. Csak ne volnának azok a hölgyek olyan szépek — de könnyű volna „aprehendálni“, de így azt se tudja az ember hirtelen, mit tegyen — haza megyek, keresem a „pesti művelt társalgót“ vagy a „nagyvilági hölgy illemszabályait“ nem találok, így aztán egyáltalán nem tudtam, hogy mit tegyek végre is. — Oda határoztam, hogy megállni ugysen tudnám sokáig, tehát majd tánczolva folytatom az „aprehendációt.“

Az igaz, hogy nem oly könnyű dolog itt nehezteni, mint más — helyen — csak egy kicsit volna rosszabb világítás, vagy ne volnának oly kedvesek, vagy rosszabbul tánczolnának, de mikor együtt szépek — egy se marad rossz tánczosnénak — együtt sétálnak, együtt nem mennek a dalárdá koncertjére, okosan teszik, ha egyenként járják a nagy úgy lopdosnak el őket egyenként bálkirálynéknak. Nem is érdemli meg Rimaszombat, hogy első sorban oly sok kedves nő lakik benne, 2-szor hogy oly kitünő cigánya van, (minden városnak megvan ugyan a „legjobb cigánya a világon“ de Jani még Triesztben is Jani maradt), 3-szor: oly szép táncz helyiségei vannak, a hol e három kitünőség, a 4-dikkel a „jött ment“ (érted idegen?) tánczosokkal találkozhatik, — akik aztán egyrészt kipótolják a mjt az itthoniak elmulasztanak, másrészt pedig sietnek itt sokat tánczolni, mert eleget úgy se lehet — ha minden egyes mulatság tiszter lenne is megtartva.

De hagyjuk, mert még magunk is tánczra kerekedünk, nézzük a várost tovább: Váltsunk eszimat — nem megyünk ugyan „Szabadkára“ ibató bort inni, de sárosabb helyre, a főtérre. Épen vásár is van, annál jobb, élénkebb a város, a házak előtti kövezetek szekerek állnak és járnak, az emberek pedig a szekér uton, az idegen, ki a vasutra akar jutni, ugyancsak jó tornász legyen, mert ki szerencsésen megteszi az utat a vasutig — sem szekér le nem gázolja, se ló meg nem rugja — czípoje a sárba nem ragad — bátran beállhat akrobatának.

Tagadhatatlan, hogy ez ut is érdekes, s mihelyt a kórház megnyílik még érdekesebb lesz, épen erre az utra nyilván a hullabáz ajtaja és így majd az idegenek a vasutról jövet kényelmesen élvezhetik a bonézolás kellemeit.

Érdemes még a jánoszi utcát is megtekinteni vásárok, itt árulják a dunna pelyhet jobbról-balról kikerülhetetlenül, úgy, hogy a járó-kelők nyárban is oly esinos prémezt bundára tesznek szert, hogy még egy jegesmedve is megirigyelhetné. Erről a pelyhekről meglehet ösmerni minden embert ki a vásáron itt volt, én a multkor csak két napszámot fogadtam fel a pelyh tisztításra.

Most miután kifáradtunk a járkálásba, menjünk pihenni valahová, hiszen Rimaszombatnak szép nyilvános helyiségei vannak — ezt már a székhely kérdésnél be is bizonyította. Gyerünk tehát — van itt egy kávéház nappal is lámpa ég benne, nagyon elég nagy, nem kell az embernek a kezit az ablakon kidugni, ha a kabátját húzza fel, van benne hely annyira nyújtózkodni. Csak a szagja rossz kissé, — különben ne járjon kávéházba, a kinek nem tetszik. — Van még — — — itt van még a kaszinó, van benne elég újság azoknak, a kik egész délután vigyázhatnak egy szabad lapra, van tiszter annyi kártyaasztal és százszor annyi „kuvik“ — Tetszik-e tudni mi a „kuvik“? a mi a tekezésnél a „brot-sitzer“ a házard játéknál „kibicz,“ az az időtöltő kártyázásnál a „kuvik.“ Igazi mulatságos kártyakompánia kuvik nélkül nem is képzelhető.

A kuvik, a madár egész napot elül esendes, épen így a kártyakuvik, de ha az este jó, addig röpdös, addig mozog míg egy kártyázó társaságra nem talál, ott kiválaszt magának valakit, aztán testtel lélekkel a társaságnak adja magát, de leginkább annak, kinek kuvikja lett,

nem eszpan a jelent, tehát a remélhető hasznót, de a jövőt, mely előtt nagy kérdőjelként áll, a bizonytalanságok eshetőségei korszaka is tekintetbe veszi, mondom, eltekintve mindeztől, a következő főfontosságú elveket állíthatjuk fel az árva biztosítások tárgyában követendő eljárásnál.

A teljes biztonság. — Teljes biztonságot pedig csak azon intézet nyújt, melynek kötvényei értéket képviselnek, pénztár fedezetet nyújt, — mely az ország talaján épülve, nem eszpan önmagáért él, de közgazdaságunk és nemzeti vagyonosodásunk érdekében is tett, s mint házagpótló tényező szerepel.

Ily intézet nyújthat teljes biztonságot az árvák érdekében kötött biztosítási szerződéseknél, ily intézet ajánlati, kell, hogy elsőbbséget vivjanak ki a törvénykezési termekben, — ha mindjárt ajánlat magasabb díjtételt involvál is, kötvényei teljes biztosítékot nyújtva.

Nem kevésbé fontos és nemzeti közvagyonosodásunk érdekében fekszik, hogy a befizetett díjak az ország határain belül maradjanak s ebből folyólag, hogy magyar intézet kebelében eszközöltesse a biztosítások, — magyar intézet szavatossága mellett létesüljön a szerződési viszony.

Fontos ez nem eszpan hazafisági szempontból, midőn az ösztönszerű bizalom, nemzeti érzület is oda vonz, hol egy keblünkben született, velünk érző s egy nevet viselő intézmény kínálkozik szerződő fél gyanánt, de fontos a nemzeti vagyonosodás, a pénzürtékek magyar kezek által, magyar égvő alatt leendő forgalom, befektetése céljából is.

Mert miért táplálunk a külföldi molochként emésztő gyomrát magyar pénzzel, miért adunk a külföldi pénzpiacra, kevés vagy talán semmi egyenértékűt sem remélve, magyar forintokat, — midőn azt saját területünkön helyezhetjük el a biztos fedezet reményében s azon tiszta tudatban, hogy a mi határainkon belül marad, nemzeti vagyonosodásunkat öregbíti, annak felvirágoztatását előzolja.

Oly intézet, mely e két feltételt lételeben bírja — mely a teljes biztosíték mellett, kebelében magyar — kell, hogy felkaroltassék minden rendű biztosító féltől, kell hogy előnyökben részesüljön a nagyobb szavatosságot s teljes biztonságot igénylő árva biztosításoknál.

Jól esett azért tapasztalunk, mint az „Egyetértés“ november 11-ik számában olvastuk, hogy Somosmegye megérte a kor intőszavát, a fent részletezett elvek teljes figyelembe vétele mellett legutóbbi törvényhatósági meggyűlésén az árva-javak biztosítását egyhangulag s lelkesült éljenzés mellett az „Első magyar általános biztosító társasággal“ mondotta ki megkövetendőnek, dacára annak, hogy nevezett társaság egy más biztosító intézet mellett 20%-al drágább díjtételt hozott ajánlatba.

Kimondotta ezzel nevezett megye azt is, hogy legtöbb s teljes biztosítékot csak az első magyar kötvényeiben talál, — kimondotta, s mintegy követésre méltó példa gyanánt állította fel a többi törvényhatóságokkal szemben, hogy az árva-javak biztosításának kérdése csak úgy oldható meg, ha magasabb díjtételt mellett is a teljes biztosítékot nyújtó ajánlatok fogadtatnak el.

Szükségesnek látta e megye a teljes biztonságot annyival is inkább, mert úgy lehet, hogy egy önmagáért s a külföldi vagyonosodásért élő társaság napjai megszámlálvák, s az árva-javak részéről a társaság javára számadási kötelezettség mellett fizetett összegek mint elfeésérelt kiadások szerepelnének az árva számadások aktái között, a feltételes kár esetén is reménye nélkül a teljes fedezetnek.

Üdvözljük e derék megyét, s örömmel fejezzük ki az „Első magyar általános biztosító társaság“ e diadala fellett, a mi kétségen kívül csak emelni fogja a közönség bizalmát, mely születésétől napjainkig mindenha és mindenhol e társulat mellett szól és méltán.

Mert eltekintve azon roppant vagyontól, mely e társulat erkölcsi hitelének elatásán szövívoje, eltekintve a teljes fedezettől, mely minden biztosító félnek önként kínálkozik, a közbizalom s közbeesülés adójával tartozik-e társulatnak minden magyar, minden, ki e nemzettestnek tagja a nemzeti érzületnek részese, mert e társulat volt az, melynek magvai magyar földbe vetve, homlokzata magyar talajon épült s midőn csak suttogva önmagunknak vallottuk be nemzeti eredetünket, midőn a kényszerjog hatalma alatt a barát előtt elitkolta magyar voltát, e társulat volt az, mely ama homlokzatra „magyar“ nevet helyezett s büszkén vallja magát ma is annak. Velünk érez, velünk örül, s ha kell vesz részt a nemzet munkáiban, mint látjuk azt minden jótékonyági vállalatnál, hol az első magyar biztosító-társulat neve szerepel az első között a legtekintélyesebb összegekkel, mint láttuk, ezt közgazdaságunk emelésére, gyámoltására célzó azon ténykedésénél, midőn gazdasági pályára lépett s a gazdasági akadémiának magasabb kiképzetést nyerni óhajtó ifjak részére ösztöndíjak alapítása által szerzett örök elvülhetlen érdemeket.

Több ilyen intézetet a hazának s több oly megyét az országnak, mint Somogy, akkor hisszük, hogy az árva-javak biztosításának kérdése biztos alapokon nyugvó s biztosítási hitelünk világhírű leendő.

B. L.

A sajógömöri ev. templom felszentelése.

I. A szertartás.

A sajógömöri egészen ujonan épült ev. egyház ünnepélyes felszentelése folyó hó 11-én történt meg. Az ünnepély d. e. 10 órakor vette kezdetét, a midőn is a közel és távoli vidékről egybegyűlt tengernyi nép, Szentiványi Miklós földbirtokos kastélyától, hol Czékus István superintendus szállva volt, ünnepélyes menetben indult a teljesen befejezett új templomhoz. Az ünnepélyi menet élén Czékus superintendus, oldalánál Bartholomeidesz László főesperes, Mikola György alesperes, utána az ág. hitv. lelkészi kar, s a testvér helv. hitv. egyház világi és egyházi képviselői Nagy Pál gömöri főesperes, s az agg Szentpéteri Sámuel vezetése alatt, — majd a nagyszámmal jelen volt megyei kitűnőségek, azután a városi előjárók, a helybeli dalárda következett, s utána a beláthatatlan sokaság. Alkalmi egyházi éneket énekelve ért el a templom bejáratához, a hol a sajógömöri ág. egyház felügyelője Radvánszky Károly a bejárat lépcsőjén állva fogadta a menetet, s a főpásztornak a meghatottságtól rezgő hangon adta át a templom kulcsát, ki a lépcső legfelső fokán megállva, hatásos beszéd kíséretében nyitotta meg a templom ajtaját, s a lelkészi karal együtt az oltárhoz állva, jobbján a főesperessel nyitotta meg a felszentelési szertartást. — Az áldás és ének elhangzása után Terray Gyula süvelei ev. lelkész lépett a szószékre, a ki ösmeri Terray ur lágyan esengő hangját, s rokonszenves alakját, — s a költészettől ragyogó meleg szó-

noki képességét, az előre is sejtji, hogy jelen szónoklata is mint kitűnő egyházi beszéd, csak emelte az ünnepély vallásos méltóságát, ki elvezetett bennünket a reformatiónak magasabb jelenetei közé, szinte hallani véltük, a templom színes ablakain beözönlött fényárban a rég elnémult nagyságok, az üldözött ösök ajkairól:

„Erős várunk nekünk az Isten! . . .“

A szónoklat tüzetesen foglalkozott még a templom felszentelésén kívül, az ősi sajógömöri egyház történelmével is, mely gazdag, az üldözöttek alatt kiállott szenvedésekben, s gymnasiumával jelentékeny szerepet játszott a multban, mely gymnasium a jelenben is, mint a szegény sorsu tót gyermekek menhelye, a panslávizmussal szemben bazafias missiót teljesít. Végül az egyházi ünnepélyt Bogár Lajos ur által kitűnően vezetett dalárda alkalmi éneke zárta be.

Az isteni tiszteleten ott láttuk megyénk jelesei közül Radvánszky Károly egyházi felügyelőt, Szontagh Bertalan alispánt, esperességi felügyelőt, Marton Rudolf főesperesét, Hevessy Bertalan országos képviselőt, Hevessy László, Kubinyi Géza, Szentiványi József, Hámos László, Hámos Antal, Hámos Árpád, Tornallyay Zoltán, Tornallyay Árpád, Hevessy Benedek stb. urakat.

II. A közebed.

Kénytelen vagyok előre kijelenteni, hogy a nyájas olvasó csalódni fog, ha azt hiszi e cím elolvasásánál, hogy a közebed a nemes egyház kontójára történt. Másol lehet hogy ez így van, de itt Sajógömörön még más élet, más viszonyok vannak, és pedig oly viszonyok, minőket Jókai fest, töröl metszett magyar regényeiben. — Itt az igazi magyar vendégszeretet még él, s ezen életet a régi gárda, egy ősz, tiszteletre méltó bajnoka táplálja, közeletünk kimagasló alakjain, egy még életbe lévő tagja, a ki soha sem vágyott semmi rang után, hanem megmaradt minden körülmények között magyar nemesnek oly értelemben, mely miatt szeretni és tisztelni tudtuk a magyar nemességet, s e férfi Szentiványi Miklós, ki a jelen voltak, nem tekintve rang vagy születésre, meghívta vendégszerető házához, a hol két nagy terem alig bírta befogadni az ünnepi közönséget, s a gazdag teríték, a finom borok és pezsgők, természetesen hogy általános derült hangulatot eredményeztek, s a toasztoknak vége-hossza nem volt, melyek közül miat nagyobb jelentőséggel bírókat meg kell említenem Czékus István superintendus urát a királyra és családjára, Bartholomeidesz főesperesét: Mikola György alesperes helybeli lelkészre, kinek köszönheti létesülését az új templom. Szontagh Bertalan alispán a sajógömöri egyház szorgalmas híveit éllette, majd a superintendus a házi urat és testvérét Szentiványi Józsefet éllette, kinek Liptómege magyarosodását köszönheti. S viszont Szentiványi József a superintendens mint kitűnő főpapot, s a panslávok ostorozóját éllette. Szintén nagy hatást keltett Gömör-Panyit ifjú lelkészének Törköly Jánosnak toasztja, ki melegen üdvözölte a jelen volt helv. hitvallású testvéregyház küldöttjeit, mit Szentpéteri Sámuel pelsüzi pap meghatva köszönt meg, szépen esetele rokonságunkat az ur imáadásában. Marton Rudolf az ifjuságot buzdította az egyházi és világi téren nagyobb tevékenységre. A sok elmés toasztok sorát a havasi gyopár földéről Liptómegebeli Szentiványi községből eszpan ez ünnepély kedvéért megjelent derék magyar lelkész (kár hogy a neve nem jut eszembe) beszéde zárta be. Azonban az ünnepély folyt zavartalanul másnap reggelig.

III. A faklyás menet.

Este a város ünnepélyesen kivilágított, s e kised városnak, a nagy számu vidéki közönség, mely fel- s alá hullámozott az utcákon, nagyvárosias kinézetet kölcsönözött. Pont esti 9 órakor indult meg a faklyásmenet, mely a helybeli dalárta és olvasókör tagjaiból állott, — a város-házától Szentiványi Miklós kastélyához, a hol a püspök szállva volt, Bencez Samu gymnasiumi igazgató vezetése alatt, ki a főpásztor a „Hazádnak rendületlenül“ elhangzása után, mint a sajógömöri ev. egyház volt lelkészét melegen éllette, mit a püspök láthatólag meghatva köszönt meg. A szónoklatok után a dalárda mutatta be ügyességét, s azután a legszebb rendben a városn keresztül kórmenetet tartva, tért vissza, hol az új templom javára táncvizsgálat tartott, hasonlókép Szentiványi Miklós ur kastélyában, s majd minden háznál táncmulatság volt. Dicsérológ kell megemlítenem még azt, hogy a nagyszámu idegen s határtalan jó kedv s az új bor özőne daczára, az egész ünnepély alatt a legkisebb rendőri kihágás sem történt, mit egyedül Böröndy Károly esendbirtos tapintatos rendőri intézkedésének köszönhetni.

IV. Az új templom.

Általános volt a nézet, hogy a husziták idejéből fennmaradt régi templom megrepedt boltozatával, görbe falaival együtt többé nem felel meg a czélnak, minek folytán az egyházi gyűlés 1880-ik évben elhatározta, hogy azt teljesen leromboltatja, s helyébe a mai kor kívánalmainak megfelelő új épület emel.

1881. év tavaszán romboltatott le a történelmi nevezetességű régi templom, s ugyanakkor tétetett le az új templom alapköve, mely Benko Gyula jó nevű fővárosi építész terve szerint épült fel, az egész építést Peck András dobsinai jeles építész vállalta fel, s fejezte azt be általános közmegelegedéssre. A templom, nem tekintve a belső felszerelést, a kézi és igaz napszámokat, s az építési anyagokat, 16000 frtba került, s így az olvasó gyaníthatja, hogy ez épület megyénk egyik legszebb temploma ugy építészeti mint művészeti tekintetben. És valóban az. Az utas, ki Sajógömörön utazik át, meglepetve áll meg az alacsony házak közül impozansan kimagasló új templom előtt, mely szigoru goth stylban épült, s az izlés ugy külső, mint belsőleg szorosan meg van tartva! A templom két általellenben lévő főbejáratát karesu oszlopokon nyugvó boltozat ékesíti, melynek művészi faragványait Martinelli szobrász készítette. — Maga a templom belső része három nagy hajóra oszlik, a mennyezet művészi hajlásu boltozatait szintén karesu oszlopok tartják, merész iveretű roppant nagy ablakai egész fényessé s vakítóan világossá teszik a templom minden részét. Maga az oltár az építési költségeken felül 1000 frtba került, mely dusan márványozva és megaranyozva szemünket hosszan leköti, s a szép érzetének élvezetével tölti el keblünket. Ez oltár a férfiak ajándéka, — míg az 508 frtba került és szintén dusan megaranyozott csillár a nők ajándéka. A vörös meggyzsinbárony oltár- és szószék-

erítő, mely szintén görnyed a dus aranyozástól özv. Kossuth Vendelné ajándékozta. Végül figyelemre méltó még a szószék, mely szintén teljesen megfelel a stylnak, s az új orgona, csak még az oltárkép hiányzik, melyre a pályázat legközelebb közzé fog tétetni, s az eredményt sietni fogok a nagy közönség szives tudomására juttatni.

Az építési költségek az egyház vagyonának jövedelméből fedeztettek, a mennyiben a sajógömöri ev. egyház jelentékeny ingatlan vagyonnal rendelkezik, azonban a jótékony adakozások is tekintélyes összeget képviselnek. Az adakozók között első helyen említem fel Szentiványi Miklóst, ki a templomépítésre 200 frtot és 30000 db téglát adományozott, e mellett helybeliek és vidékiek is számosan járultak az építkezés költségeinek fedezéséhez. Nem hagyhatom megemlítes nélkül, a helybeli derék lelkészt, Mikola György alesperest sem, ki a helyett, hogy duledező paróchiáját újította volna meg először, mint 100 ember közül 99 eszelekedett volna, inkább az ur hajlékát tette széppé, diszessé, — melyre nemesak egyházunk, de az egész protestans egyház büszke lehet.

Záhnyi János, körjegyző.

Levelezés.

Putnok, 1882. november 15.

T. Szerkesztő ur! Beesés engedelmével Rimaszombat város szülőltjét s jelenlegi lakosát Martinelli Antalt, ki a szobrászat terén, fiatal éve daczára, már szép képzettséget tanusít; vagyok bátor a nagy közönségnek bemutatni, — s különösen a főt. lelkészkedő papság figyelmébe ajánlani, — hogy azok, kik e szerény fiatal művészt nem ismerik, ösmerjék e lap hasábjá után.

Vidékünkön készített művei a legnagyobb elismerésre méltók, s ugy jutányosságuk, mint kiállításukra nézve teljesen kiállják a kritikát.

Egyesek áldozatkészsége útján begyűlt összegekből Bánrévén a Rimaszécs felé vezető uton egy keresztet, Sz. Király, Abafala, Velkenye s Máléban temetői keresztet, továbbá ugyanesak Máléban sz. János szobrot, mindezeket sóskuti köből oly esínynyal állította ki, hogy mindenki elősmerését vivta ki; azonkívül a máléi teplom kis oltárára fából két angyalkát, a méhi templomba keresztutat Jézus és keresztelő sz. János szobrokkal. A legközelebbi napokban Putnokon a templom előtti téren sziléziai márványból állított föl keresztet, mely az egész város izlésével találkozott, s diszére válik a városnak. — E fiatal művészt, mint szobrászt s festőt is — tanujelét adván ebbeli képességének is, az osgyáni ev. templom oltárképének festésével, — méltán dicsérhetem nyilvánosan s bárkinek ajánlhatom; — kár, hogy a rimaszombati művészeti kiállításon „Busuló betyár“-jának csak egy kis szerényke tér engedtetett, holott a művészi kiállítás fénypontját képezte, s mi leginkább sokunknak feltűnt, hogy a kiállítási kalauzba sem került be, pedig több példány rendelettet meg már eddig belőle. — Művészi tehetsége mellett tanuskodik még a rimaszombati temetőbe karrarai márványból készített Minerva szobra is. — Pártoljuk tehát megyénk e művészt, sajnos — tudtommal vérmes ígérettel halmozott el, de ez csak ígért maradt, minek oka az, hogy tanulmányainak folytatására nem tett, mert nem tehetett utazásokat.

Kishonthy Barna.

Hírek és vegyesek.

Áthelyezés. Tichy Mihály hódási kir. aljárásbíró saját kérelme folytán megyénkbe a rimaszécsi járásbíróshoz helyezettett át hasonló minőségben. — Szívvel üdvözljük az áthelyezettett, ki rövid gömöri lakása alatt, mint pontos hivatalnok, író és jóbarát osztatlanul bírta szeretetünket és tiszteletünket.

Papválasztás. A heti ref. egyház folyó hó 19-én Osváth István szalóci lelkészt választá meg papjául.

Rendkívüli egyházmegyei közgyűlést tartott a gömöri ref. egyházmegye folyó hó 21-én Tornallyán. E gyűlés, mely kizárólag a folyó hó 28-án Sárospatakon tartandó s a szentesített zsinati törvények tudomásul vétele, illetőleg kihirdetése végett egybehívott rendkívüli egyházkerületi közgyűlésre küldendő képviselők választására hivatott egybe, következéket kérte fel, illetőleg küldi ki képviselők gyanánt, egyházi részről: Nagy Pál esperest, Tóth Sámuel, Balogh Bélát, Terhes Pált; világi részről: Ragályi Gyula segédgondnokot, Tornallyay Zoltánt és Bornemisza Istvánt.

Halálozás. Ifjú Hegyessy Sándort, tüdőltö testületünk buzgó főparancsnokát sulyos családi esapás érte. Ugyanis édes anyja id. Hegyessy Sándorné szül. Dobos Róza folyó hó 22-én hosszas szenvedés után jobblétre szenderült. — A boldogult felett legyen könnyű a hant, mit forró könyvekkel öntöz a fájdalom, a megszoromodottak sebére pedig hímsen gyógyírt a vigasztalásnak Istene!

Martinelli A. rimaszombati ifjú szobrász, kinek „Busuló betyárja“ a legközelebbi művészeti és régészeti kiállításon nem kis feltűnést okozott, művét a fővárosba vitte fel s hisszük, hogy itt is magára vonja e mintázat az intézőkörök figyelmét

A Budapesten székelő „Gömör-Kishonti ifjusági kör“ ez évre is megalakult. Elnök lett: Lőrinczy György, alelnök és titkár: Kalocsay Béla, pénztárnok: Kajaba Lajos, jegyző: Szabó Elemér, választmányi tagok: Kres Gyula, Molnár Ferencz, Severlay Zoltán, pöttög: Ifj. Lengyel Pál.

Vadászat. A rimaszombati vadász-társulat folyó hó 24-én vadászatot rendezett a felsőszabadkai erdőben. — A vadászat egyike volt eddig a legszerencsésebbeknek, mert 14 nyul és egy róka esett el. — Szontagh Bertalan megyénk közkedvességű alispánja maga 7 nyulat ejtett el.

Rimába fult folyó hó 23-ikán Kalina János kezzei lakos. — Az illető testvérevel együtt lakodalomból ment haza s mi alatt testvére előre haladt: Kalina, ki egykissé jökedvű volt, a ráhó-szalknoki hidról a Rimába bukott. Holt testét csak másnap találták meg.

Kutba ugrott Rimaszombatban folyó hó 23-án a „Huszár“ vendéglőben alkalmazott szakácsné. Kezdetben azt beszélték, hogy reménytelen szerelem vitte e végzetes lépésre, de miután még életben kihuzták, az orvosi vizsgálat kiderítette, hogy az illető kelletnél többet ivott, mit bizonyít az is, hogy sem a leugrásnál semmiféle komolyabb sérülést nem szenvedett, sem pedig a kiállt hideg fürdő után semmi baja nincs.

Andrássy gróf és hazafi Veray János. A „hires“ népköltő Betlérbe is rendezett előadást s Andrássy Manó

grótot is felkereste kastélyában. A gróf szó nélkül végig hallgatta a hosszú dieshymnust, melylyel Veray megtisztelte, aztán hozzá fordulva így szólt: „A ki nem tud jó verseket csinálni, ne köszönjön hanem menjen kapálni.“ A poeta lefözte távozott e találó kadencia után. Így írja ezt a „Rozsnyói Híradó.“ Hát bizony „szép“ dolog egy szegény örülteni lefözni: még szebb, hogy egy magyar mágus még versben is kitudja fejezni gondolatait magyarul; hanem szerintünk a legeslegszebb volna, ha azon vasgyárak és bányatelepek munkásai, melyek ő méltóságának tulajdonához tartoznak: magyar nyelven tarsaloguának egymással habár csak „prosiában“ is.

Farsangi hírek. Nem hiába, hogy a farsang egyike a legrövidebbeknek e században, de városunk köréi ideje korán igyekeznek a „tánczermet“ előre lefoglalni. — A eszmadia ifjuság már le is foglalta egy estére, ezt követendő az „Iparos-ifjusági segély- és önképző-egylete“, mely saját könyvtára javára rendezend táncvizigalmat.

Jótékonycélú sorsjátékot rendez a rimaszombati ág ev. egyház roskadozó leányiskolájának felépítése céljából. E célra 50000 db 25 kros sorsjegy boesattatik ki a nyeremény összesen 2000 frt.

A huszti dalárdát, mely díszes zászlóját folyó hó 19-ikén avatta fel, dalárdánk ez alkalomból táviratilag üdvözölte.

A „Jó könyvek“, mikről „Irodalmi“ rovatunk alatt van szó s a mely vállalat a nép bolondító „Tatár Péter“-féle ponyvairodalmat van hivatva kiszorítani, felhívjuk olvasóink figyelmét. — E vállalatból eddig megjelentek a következő művek: „Mátyás király és Bente ur.“ Versbe szedte Jókay Mór, ára 5 kr. 2. „A ki a szentjét el nem adja.“ P. Szathmáry Károlytól, ára 5 kr. 3. „Herczeg Eszterházy Miklós kalandjai“ Mikszáth Kálmántól, ára 5 kr. 4. „Mátyás király és a szegény varga.“ A ezinkotai kántor. Jókay Mórtól, ára 3 kr. 5. „Mátyás király és a gonosz kamarás“ P. Szathmáry Károlytól, ára 5 kr. 6. „Az ördög orsója“ Mikszáth Kálmántól, ára 5 kr. 7. „Egy világhős gyermekora“ Törs Kálmántól, ára 5 kr. 8. „A falu koronája“ Tolnay Lajostól, ára 3 kr.

Reunio lesz ma este 8 órakor a „Három Rózsa“ vendéglő nagytermében, melyet Riez Jani zenekara rendez, bemutatandó a Trieszti kiállítás alatt betanult darabokat. — Belépti díj 1 frt.

Gömöri Edének lapunk mai számában közölt hírdetésére felhívjuk a közönség figyelmét.

Gyilkosság. A gyilkosságok, rablások, utonállások ijesztő mérvben szaporodnak minden felé, alig van nap, melyen egy vagy több ilyenü bűntényről nem olvashatunk, vagy ne hallanánk. Losonez és Szalonta közt folyó hó 19-én virradóra egy nagyfalusi földmivest találtak meggyilkolva, testén kilencz sebvel. A tettest még nem sikerült elfogni.

Első magyar téli gyógyhely. Uj-Tátrafűred fűrdőigazgatósága e gyógyhelyet a téli időnyre is berendezte, minek a szenvedő emberiség nevében csak örülhetünk, mert eddig a télen bájba esett beteg, a ki hónapok-és éveken át kiterjedő klimatikus, életrendi és vizgyógyászati kezelést igényel, a külföldre ment segélyt keresni. Ma már megtalálja Uj-Tátrafűreden is magyar társaságban. Az intézet tulajdonosa a betegek helyes gyógykezelése, kényelmes ellátása és szórakozásáról tágan gondoskodott. Minden folyosó, tornász, étterem, olvasó, biliard- és játékszoba úgy mint a fűrdőhelyiségek is fűtve s jó ventiláló készülékkel vannak ellátva. Azon felül bőven van arról gondoskodva, hogy a beteg sokat lehessen a szabadban. E célra szolgál több napfűke, félig üvegezett napos terrász, fedett sétány s különösen a télikert, mely páratlan a maga nemében, mint a minővel egy gyógyhely sem dicsékedhetik. Ez egy nagy ésarok, délnel üvegezett fallal, melyben egy valóságos erdő van elhelyezve a túlevelük minden fájából. Emitt egy csoport erdei fenyő, amott egy fiatal lucz-fűke, melynek alja illatos törpefenyő bokrokkal van beszegélyezve, míg másfelől zöld lugasok és fűlkék láthatók sötét-fenyők által boltozva s kényelmes padok és asztalokkal ellátva. Itt-ott fehérle szobrok, kő- és mohacsoportozatok egészítik ki az összhangzást, mely alatt a beteg könnyebben felejt a szomorú valót s valóságos erdőben véli magát. A télikert hőmérséke többnyire nyáriás, oly intenzio fenyőszaggal, hogy a betegek közül sokan inhalációnak használgják. Egy másik fedett sétán lejtős, jobbra s balra zöld fenyőfállal berakva. Ez arra szolgál, hogy a mell-betegek felfelé menve tüdejüket tájtsák. Mindezen séták a télikerttel együtt a lakó-, ét- s társalgó-helyiségekkel összeköttetésben állnak.

Szívtelen anya. Talliak Pál helpai szegény molnár-mesternek több évi házassága alatt 12 gyermeke volt. Teljes családi béke uralkodott a házuknál a legutóbbi évekig; pár év előtt azonban az asszony egy átutazó mesterrel odahagyta férje házat s a fővárosba ment és ott élt vad házasságban. 12 gyermekét s férjét odahagyta minden bucsu nélkül s férjének többszöri felszólítására, hogy térjen vissza hozzá, még csak nem is válaszolt. Legnagyobb leánya, a 21 éves Lina a gyermeki szeretettől vezérelve, óhajtott látni róluik megfélekedezett édes anyját, elment a fővárosba, látogatására. Úgy alkonyat felé ért szülője három fogad-utezai 20. számú lakására, azonban a várt szívélyes fogadtatás helyett, anyja erősen rátámadt, hogy miért megy ő hozzá, mit háborgatja, ő neki semmi köze többé gyermekeihez. A leány szép szóval kérni kezdett, de e felett a minden emberi érzésből kivételközt anyja annyira dühbe jött, hogy a leányt megragadta és úgy vágta az ajtóhoz, hogy annak üvegtáblái darabokra szétzúzódtak s több ezek közül mély-vagódott a leány kezébe és karjába. A Rókus-kórházban gyógyítják.

A tiszta-eszlári esetre vonatkozólag Sárospatakról tudósítják az „Egyetértés“-t folyó hó 20-áról, hogy ott Benecik esendbiztos a tiszta-eszlári eset felmerülése óta sokat emlegetett lengyel zsidó koldust feleségével együtt elfogta. — Mindkettő visszatartó alak, állatias vonásokkal arcaikon. — Az elfogottak vallomása, ha ugyan a személyazonosság kideríthető leendő, lényeges befolyást fog gyakorolni e sensatio ügy lebonyolításához. — De a mennyiben ezek feljelentője egy nem éppen hitelt érdemlő nyiregyszázi zsidó, fel lehet tételezni, hogy újabb mystificatioval lesz dolga Bary vizsgálóbíróknak. — A fiatal Scharf Móriczezal szembe-sítetvén az elfogottakkal ő azonnal reájok ismert, de mindent konokul tagadnak.

Zsidó üldözés. Sopronymegyében a Rába-közben fekszik Himod, melynek lakosai egy Eggerer nevű elzüllött életü ember által felizgatva, ma egyhete megrohanták Neumann Jakab házat, az ablakokat ajtókat, bezuzta, a butoro-

ket összetörték. Hétfőn ismétlődött az eset, minek folytán Kovács Antal szolgabíró hat pandurral a zavargás helyén megjelent, hogy a rendet helyreállítsa s a főczinkosokat elfogja. — Azonban a nép megtámadta a szolgabírókat és pandurokat s az elfogottakat kiszabadította. — A pandurok is csak alutakon menekülhettek meg. — E zavar következtében Sopronyból a 76-ik gyalogezred kétszázada vonult ki Himodra, minek folytán a nyugalom helyreállt. A főczinkosok megszöktek, de mindannyian elfogattak. A szegény tévutra vezetett rép pedig tartja a katonaságot s fizeti a mozgósítás költségeit, mert a főczingatók vagyontalan s megróvott előéletü emberek.

Adat a tüdővész ragályosságának bebizonyítására. Egy fővárosi jómódu polgár négy év előtt véletlen szerencsétlenség következtében elhalálozván, neje időközben egy tüdővész egyénhez ment másodizben feleségül. Az egybekelés előtt úgy a nő, mint annak öt gyermeke teljesen ép volt, abszolút mentes a phthisis pulmonumtól. Egy évi együtt élés után a feleség elkezde vért köpni s rá pár hó múlva meghalt; aztán rövid időközben követi az anyát 4 gyermeke a halálban. Életben csupán a mostoha apa van még s egy gyermek, a ki azonban a tüdővész előhaladottabb stadiumában szenved. Minthogy pedig a családnak orvosa levén, a körjelenséget folyton saját magam észlelhetém, ennél fogva ténynek kell tartanom azt, hogy a családba beplántált tüdővész mostoha volt — a ragályos betegségnek a behozója.

Somogy megye legutóbbi törvényhatósági nagygyűlésén heves és nagy viat idézett elő az árvavagyon biztosítása, s különösen azon kérdés eldöntése: vajjon a drágább perezenetek melletti biztosítás elfogadására vállalkozó „Első magyar ált. biztosító társaság“ bizasszé-e meg a biztosítással vagy a „Magyar-Franzia“ társaság, mely mellett a kiküldött bizottság többsége pártolólaga adta be véleményét. A bizottság kisebbségének külön véleményét Makfalvay Géza ügyvéd terjesztette elő kitünőleg indokolt beszédben, nagy helyeslések közt, mely után Szalai Károly lépett fel az első magyar által. bizt. társaság mellett és pedig olyan kimerített, a két társaság állását és a két társaság közti biztosítási különbség értékét kiténtető beszédben mely nem csak mélyebb tanulmányról tanuskodott ez ügyben, hanem azon logikai érvekről is, melyekkel e gyűlésterem kiváló szónoka olyan bőven rendelkezik. — A polgárságból egy szónok nagy hatással beszélt az első magyar ált. társaság mellett, éljenzenek közt. A „Magyar-Franzia“ társaságának csak egy szónoka volt: Politzer Miksában. A terem minden pontján hangzott a felkiáltás: elfogadjuk Makfalvay indítványát. S midőn a főispán felolvastatta a §§-okat, s kijelentette, hogy a névszerinti szavazást, ha kívánjak, elrendeli, mert a szavazók felelősek a történető perkedések és károkért. „Nem szavazunk! egyhangulag kérjük a végzést kimondatni az első magyar társaság mellett“ — zúgott fel a közönség kívánsága. — És a főispán kimondta egyhangulag, hogy a somogy megyei árvák vagyona az „Első magyar általános biztosító társaságnál“ fognak biztosítani. Dörgő éljenzen hangzott fel a teremben: tehát olyan erkölcsi győzelmet vívott ki a nagy magyar társaság, minő valóban megérdemli roppant vagyonát, hitelét és a közönségeli méltanyos bánásmódját.

A sirban született. Szörnyű esetről ad hírt a varsói „Medynyna“ egyik száma. Varsó környékén egy huszon-hét éves pórno halt meg a minap, ki reményteljes állapotán kilenczedik hónapjában volt. Halála váratlanul következett be, nem előzte meg semmiféle betegség. De mivel férje gyakran bántalmazta a szegény asszonyt, az a hir kapott szárnyra a faluban, hogy gyilkosság áldozata lett. Eljutott e hir a hatóságokhoz is, mely elrendelte azonnal a halott kiasztását. Borzalom fogta el a törvényszéki bizottság tagjait s a sir köré gyűlt emberek, mikor a kinyitott koporsóban a holt asszony lábai mellett egy újszülött gyermek holttestét pillantották meg. — A gyermek egészen ki volt fejlődve s a sirban jött a világra, hol néhány óráig élhetett is. Anyjának örök nyugvó helye bőlesője és sirja volt egyszerre. . . . Az anyáról konstataáltak, hogy eszméletlen állapotában eleve a temették el s miután föloesudott, gyermekét iszonyu kínok közt szülte meg a koporsóban. Ezt mutatja az anya ajkára száradt vér, össze-vissza harapdált nyelve s ezt mutatják göresösen összeszorított ujjai is.

Vettük a „Miskolczi kereskedelmi és ipar kamarának folyó hó 7-én tartott közös ülésében felvett jegyzőkönyvet. E gyűlésben több érdekes ügy intézettel el, míg sajnálattal constataltott az, hogy a jövő évi költségvetés, megállapítása, — mi pedig a gyűlésnek egyik tárgya volt kintze, megállapítható volt, minek oka az, hogy a Tornallyán szervezett új adóhivatal folytán a költségek új beosztása vált szükségessé, mit pedig a lefolyt idő alatt fogantatosítani nem lehetett; — ennek folytán az elnök a jövő decz. hó elején új közgyűlést hívand össze.

Az orosz koronázási köpenyek. — A Grünwald-féle szörme-kereskedőczég Pétervárott megbízást kapott az orosz császári pár tériumától, hogy a koronázásra a császári pár számára két biborköpenyt készítsen hermelinnel bélelve, továbbá ugyanabból az anyagból kolosszális baldachint és hermelin-szőnyegeket a trónlépésőire. E megrendelésre pályázat volt hirdetve, melyen Oroszország legelső szörme-kereskedő részvettek. — A Grünwaldczég által bemutatott hermelinek nyerték el a díjat. — A hermelinek 100 ezer darab közül vannak kiválasztva és oly művésziesen lesznek összeállítva, hogy alig hihető, mikép e szörme egyenlően fehér felülete ezer meg ezer darabból van összeállítva. A baldachin számára vagy 30 ezer darab bőr szükségeltetik. A mennyezet arannyal lesz befoglalva és gazdagon feldisztatve aranyozott himzett ezimerekkel névönásokkal és koronákkal.

A székely-kereszturi székérvény, mely nov. hó 26-ára volt tervezve, a jövő év május havára halasztott el, úgy azonban, hogy a jelenlegi feltételek az időre is érvényesek lesznek.

Jupiter-oltár a Dunában. A dunagőzhajózási társulat ó budai hajógyárának igazgatósága, mely már számos érdekes ajándékkal gazdagította a nemzeti múzeum régiseg-tárát, újabbán egy római oltárkövet küldött be, melyet nem régiben az ó-budai Duna-ágból kötött ki a gép. Az oltár a rajta levő meglehetősen ép felirat szerint Jupiternek volt szentelve és egy Priscus nevű római legionarius állította.

Rövid hírek. — Az „országos dalárszövetkezet“ 100 arany pályadíjat tűzött a „Király hymnus“-ra és 200-at azon zeneszerző jutalmazására, ki a pályanyertes szövegre legjobb dallamot ír. — **Kolozsváron** folyó hó

22-én ismét nagy meteor-hullás volt. — Szepsi-Szent-Györgyön folyó hó 18-ikán igen szép északifényt láttak. — **A budapesti kereskedelmi iskola tanulói** fellázadtak dr. Koós Gábor tanár ellen, ki szenvedélytől elragadtatva, egyet közülök arczúrtott.

Irodalom és művészet.

Pár szó a „Jó könyvek“-ről. Az új magyar „ponyva-irodalom“ néhány füzete „Jó könyvek“ czim alatt e napokban jelent meg. Az ország legnevezetesebb írói vállalkoztak arra, hogy műveikkel leszálljanak a ponyvára, hogy azt mind tartalmilag, mind alakilag megneveljék. — Nem úzérkedés vállalatáról van itt szó; mert hiszen a ponyva cme termékei ugyanazon áron jutnak a nép kezébe, melyen az eddigiek: népünk erkölcsi és irodalmi felemelése a nagy czél, melyre vállalkoztunk, s mely még a kiadó fáradságát is csak akkor fizeti meg, ha e művek elterjedés tekintetében teljes sikert aratnak. Ez pedig csak akkor lesz elérve, ha ezen kétségkívül jobb termékeknek sikerüljön fog az eddigi selejteket; többnyire külföldi ponyva-irodalom rossz fordításait, zsvány és szörny történeteket, a nép erkölcsét, izlését és nyelvét rontó munkákat a térről leszorítani. E nagy czél elérésére azonban sem a saját munkásainak legjobb akarata, sem a kiadó merész vállalkozása nem elégségesek: azt csak úgy lehet elérni, ha a nagy czél és vállalat érdekében a nemzet egész művelt zöme kezét fog s azt minden töle telhető módon és eszközök által támogatni és terjeszteni fogja. Első sorban a nemzet minden felekezethez tartozó lelkészei és tanítói vannak arra hivatva, hogy reá mutassanak a jóra a selejtes mellett s figyelmeztessen hűveiket, tanítványaikat ez új és olesó irodalmi termékekre, melyek hivatva vannak népünknek hasznosan mulattató olesó olvasmánnyal ellátni. De sokat tehetnek e czél sikeresítésére köztisztviselőink is, különösen bíránk és ügyészeink, kik azt a fogházakban ajánlhatják és elterjeszthetik. Nagy mértékben eszközölhetik az elterjesztést hazánk nagy- és kis könyvtársai s a magyar ponyva mostani elárústói, kik e tisztességes termékeket ép oly jutányosan és ép annyi haszonnal hozhatják forgalomba, mint az eddigieket. Igen nagyot lendíthetnek e vállalatban nagybirtokosaink, kik munkásaik és eseléségök számára e jó olvasmányokat csekély áron megszerezhetik; ugyanezt tehetik gyárosaink, és vállalkozóink. Csekély áldozatuknak a kezök alatti munkássz-tály erkölcsi emelésében bő jutalmát fogják nyerni. E sorok írója, ki egyszerűsége a „Jó könyvek“ népirodalmi vállalat szerkesztője, első sorban arra törekedett, hogy a nemzet legelső íróit megnyerve, a vállalatot mulattató elbeszélések által népünkkel mindenekelőtt megkedveltesse; rajta lesz, hogy lassanként, a mint a vállalat nagyobb és nagyobb elterjedést nyer, s a mint népünk a jobb művek olvasásához hozzászokik, a mulattató és erkölcsi irány mellett a hasznos is fokozott mértékben érvényesítse. A tartalom és a feldolgozás jelesége iránt bő kezeséget nyújt az a körülmény, hogy irodalmunk legjelesebbjei csoportosultak máris a vállalat köré, úgy mint: Abonyi Lajos, Agai Adolf, Csiky Gergely, Endrődi Sándor, Eötvös Károly, Győry Vilmos, Győrffy Iván, Jókai Mór, Kiss József, Komócsy József, Könyves Tóth Kálmán, Mayer Miksa, Mikszáth Kálmán, Reviczky Gyula, Szász Károly, Tolnai Lajos, Törs Kálmán, Vajda János, sat. Reméljük, hogy eljő az idő, midőn népünk folytonos értelmi emelkedése mellett népszerű és nem untató mo'orban a hasznos ismereteknek egyre több és több ágára terjeszkedhetik ki. Nagy tettekben gazdag történelmünk s az emberi műveltségnek minden ágazata bő anyagot fognak ehez szolgáltatni. Ily értelemben merjük e vállalatot a nagy művelt magyar közönség figyelmébe ajánlani. Nemzetünk jövője népünk alsóbb osztályain fekszik mint alapon; annak erkölcsi érzülete, minden irányu művelődésének kifejtése, az egyetlen alap, melyre egy második ezredév jóléte épülhet fel. Mi megtettük hazafiaskötelességünket, tegye meg mindenki a magáét.

Révai testvérek,
mint ktadók.

P. Szathmáry Károly,
mint szerkesztő.

CSARNOK.

Tompa költészete.

Vége.

Ott van mindjárt a „Barátom halálán“ czimü, hangulatteljes költemény.

Egy mélyen érző szív, egy meleg költői kedély, szentel ebben pár igazán költői sorokat, a jó barát emlékének.

„Szerettem én őt, mint a lelkemet,
Halálán szívem csaknem megrepedt;
S midőn a föld
Koporsójára hullt zörögve:
Megátokozám a temetőt.“

Ime e valódi költői genialitás, melynek nincs szűkege, eget ostromló nagy szavakra, hogy sokat, mindent kifejezzen, nincs fárasztó, unalmas reflexiókra a mulandóság-ról, sentimentális német érzélgősségre, hogy megindítson, csak egy pár sor, egy odavetett szó, s a költemény egyike lesz a legszebb, hatásosabb daraboknak.

Egyike már csak a benne levő, két igazán költői hasonlatért is.

„Majdan buvár-esigává lettem én
A fájdalom mélységes tengerén;
Es utalán
Fel-felbuktam, el-elmerültem
Zúgó, sötét hullámban.“

Mondja egy helyen. — S majd pár sorral alább:

„Pilláimon volt bűn harmatja még,
S szegény reád szív! — én vígan valek!
S lelkemre, mint
Rezzent madár az ingó galyra,
Félenken tért a bú megint.“

Vagy lássuk, egyik tekintetben szerintem legjelesebb alkotása, akritika által is ilyenek ismert, s méltán magasztalt. „Temetői hangok“ czimü hatásos s művészi kivitellü. költemény, ciklust. — Mindjárt a „Márvány szobor“ czimü rész, következő gondolat, eszme gazdag helyekkel:

„S mivé levék? hol porba tér a por:
Enyészett hírló hitvány sir szobor!
S itt, hol veszi szertemállanak,
Ösmerhedd az embert valódiilag.“

Hosszu hazugság rövid élete,
Kit bár a halál sirba fektete:

Fejéhez más, emléket és, gyalul
A nagy hazugság folytatójul.

S kit a bűn orgazdának ösmere,
Nadályának a veríték embere,
Ki marta, mint eb a beesüktét,
Kitől a szűz igazság reszketett.
Az esküt ronto, vérgyilkos, kaján:
Üdvösséget nyert szemtelen szaván:
A sir pedig gondolkodott, s a föld:
Ha befogadja-e ölébe őt?!

Az ember élte két szín, álkodás,
A temetőbe sem kíséri már;

Itt a felhantolt sírhalmot felett,
Hová egy öngyilkos temettetett:
Bekés olajfa hajlja levelét,
Gyönyör a benn fekvő életét.

Böleket vezérel lámpásként az ész,
S bölesnek sírján számartóvis tenyész.

Ott egy jól ápolt sirmak mélyében,
Korfontosságú férfiú pihen:
Pihen, mert méltó munkát végezte,
A társaságnak szolgált két keze;
A sír virágos, a sír hantja zöld,
Lágy fűvében dalos madárka költ,
Dal és virág mind e sírhoz való.
Hiszen porában tekszik a — b a k ó.

És a könyvet ki számlálhatja meg,
Mely itt kétszínűségben elpergett?
Hautot, hogy megne szólja a világ,
A férj, utált nő sírhalmára, vég.
Az özvegy szíve gyászra nem borult,
S hoz férjének immortel-koszorút;
Testvér testvérré bérgyilkost fogad:
S ültet halmára fát, virágokat;
Magzat, örökös, kijövéni ide:
Boszus lesz nem beteg szülőre!

Ilyen és ezekhez hasonló, kiválóbb versszakok, sorok,
mik a további: „Fejfa“ „Vasemlék“ „Akác fejfa“ „Fenyő-
kereszt“ „Gránit szobor“ című egyes ciklusokban mint
bűvös laterna magikában tűnnek élénk: s az a magasan
szárnyaló erőteljes nyelvezet, az a gondolatmélység, páro-
sulva s az első cikluson kivált átvonuló keserű humorral,
mondhatnók erős sarkasztikus hanggal, a „Temetői hangok-
kat,“ egyik legsikerültebb, legszebb költeményévé teszik Tom-
pának.

Ott van a másik, szintén nagyobb alkotás, nyelvezetét,
intentióját tekintve, kiválóbb jelentőségű „Harangszó“ című
vallásos költemény-ciklus; isteni létele, a gondviselés, hit
magasztos eszméinek költői bizonyítása.

Mily elragadó, egyszerűsége mellett mily költői, emel-
kedett nyelven tartott bizonyítása, isteni létének, e ciklus
első része: benne a gondolatmélység, művészileg párosulva
a kifejezések választékossága, fenségével.

„Teremtő Isten, hová tekintek
Hol ne lássam hatalmat?
A fényes napban, a porszemben
Te megdicsőítéd magad!
Egen és földön mindenütt
Dicsőséged láng-fénye süt.
Bámultam a végtelen tengert,
S fűszálon függő harmatot:
Hozzám a busult meny dörgése.
S a méhedongás elhatott.
Néztem a vulkán égő poklába,
A fény bogárkát simogattam:
Hallám a vihar szárnyát zúgni,
S az ért kalászt szíszegni halkan. . . .
S — teremtő Isten! földön, égen,
Léted kiáltá minden nékem!“

Vagy alább, a gondviselésben vetett hit magasztos
erejének bizonyítása, az emberi nagyság és kicsinyiség szembe
állítását által, mik egyiránt a gondviselés örökös hatalma
alatt állanak.

„Volnék bár oly nagy, oly magas,
Hogy messze csillagok felett
Hordoznám büszke fejemet,

Hová nem ér a szél, a sas:
Nagyságom földön és az égen.
Gondviselésed tartaná fenn.“

Vagy éppen ezzel ellenkezőleg:

„Volnék bár oly kicsiny parányi,
Hogy a sziklák apró mohában
Eltevelyedném, mint a vándor
Kietlen rengeteg — homályban;
Tudna, látna gondviselésed,
Atyám, böles Isten, hála néked!“

Ime az ellentét mily szembeszökő, s mégis, sőt éppen
ez alapul vett contrast által domborodik ki az alapeszme
a gondviselés ereje, oly éles világításban.

Kiválóan szép e ciklus 7-ik darabja, mely egy valóban
költői hasonlattal egy festői képben, azon eszmének át ki-
fejezést, hogy a fájdalom, a bánat, mely oly leverőleg hat
reánk erkölcsi tekintetben, mindamellett legtöbbször, egy
javunkat célzó intézkedése a gondviselésnek, bensőleg ne-
mesít, jobbit:

„Adtál fájdalmat, óh uram! gyakorta
Könnyel áztatom nyoszolyám!
Sok ellenségim esufolnak, gyűlölnék!
Szeretetlenül törve rám. . . .“

Jól teted, hogy fájdalmat adtál
Hogy bűt küldél a bű helyéről:
Lelkem, könnyüimnek vízében,
Mint a gyöles megüstül, fehérül!“

Röviden összefoglalva az elmondottakat, e költemény
ciklus, fenséges, mondjuk hát mi is imádságos nyelvezetével,
gondolat, s eszmegazdagságával méltán sorakozik, mint
kitűnő mű darab, a többi remek mellé, s mint vallásos
dal is, a legjelesebbekhez számítható.

Ezzel be is fejezhetnénk, kissé talán hosszúra nyult
értekezésünket, de hogy az teljes lehessen, s nagy költők
költesztében, a leglényegesebb pontot érintetlenül ne hagyjuk,
szükség még pár szót szólnunk, őszi dalairól, bemutatni
azon a téren, melyen legnagyobb, melyen oly előszeretettel
esüngött, oly művészileg oly bájosan pengette lantját, elra-
gadó hangokat esalva annak hurjaira, mint a természet, a
hervadás, örök életű dalnokai.

Említsük mindjárt az „Őszi képek“ című nagyobb
ciklust.

Mily elragadó nyelv, mily festői képek sorozata, páro-
sulva a gondolatmélységgel, p. o. a 2-ik számú darabban:

„Mért önti el
Az erdőt rózsaszínnek árja?
Sápadt legyen
A lomb völgyön, hegyen,
Midőn enyészet keble várja!
Nem hallod-e?
Az est fuvalma sír;
Kigyult a nagy betegnek arczán,
A Haldoklasi pir:“

A harmadik darabban:

Mig éltem fája zöld,
Mig ágait virág takarja!
Ne zúg rám elmúlás viharja,
Ne zúg idő előtt!
Eljő az ősz, fagyos derén
Mehervad kedv, öröm, remény. . .
S ha semmi többé nem maraszt:
Szememre lagy álom borul,
Nyugodtan, — fájdalomtalanul
Lehullok mint az ősz haraszt!“

Negyedik részben:

„Szívem, ti hervatag virágok, levelek!
Ugy fáj, úgy vérzik értetek!
Fájdalmat hoztatok nekem, —
És mégis én
Lehullástoknak idején,
E fájdalomt úgy szeretem!
Mely a természet haldoklásán
Lelkemet mélyen által hatja:
Miként világos tükör, annak
H a l h a t l a n s á g á t h ű n mutatja!“

A hetedik részben:

„Mi usz a légben, ősznek idején,
Mint eltepett fát, hosszan fehéren?
Fehér fátolt kötött karjára
A szellő, mely temetkezésre mégyen!“

Völgyön, bérezen halott vagyon . . .
Halvány lomb függ az ágakon,
Mikép az elszorult szívű anya
Karján, végsőt lehellett magzata.“

Kissebb őszi dalai, milyenek az „Őszi tájnak“
„Ősszel“ című.

Tárgya természetesen mindenkinek egy, a természet,
a haldokló természet képezi forrását e bájos daloknak, s
éppen abban áll már nagy költők genialitása, hogy e tár-
gyat annyi alakban, annyi képben tudja felölelni változatosan
összekötőni különböző vonatkozató, részveleles gondolatokkal
anélkül, hogy unalmasá, egyhanguvá válják, nála minden
egy őszi dal, új meg új eszmék, képek, gondolatok egész
világát tárja fel előttünk.

Számtalan, és számtalan költeménye van még, nagy
költőknek, miknek mindenike egy-egy fényes bizonyítvá-
nyát képezi lángesze ragyogó költői tehetségének. Számtalan
és számtalan költeményét említhetnők még fel, de legyen
elég. Az eddig felmutatottak magukba már igazolják, hogy
Tompa, főképp nyelvezetét, varázs irmoderát tekintve, mond-
hatjuk páratlanul áll, lyrai vers irodalmainkban lyrája szív-
ből fakadt és szívhez szóló mindig.

* * *

Értekezésünknek ime végére jutottunk, nem vagyok
annyira hű elhitheti magammal, hogy ezikkemből, ki talán
nem ismerte volna teljesen Tompa műveit, költészetét, most
már teljesen megismerhette. Ezt állítani elbizakodás lenne
részemről.

Mint mondtam, számtalan kisebb és nagyobb műve
van még nagy költőknek, az itt említetteknel talán sike-
rültebbek is.

Hogy fel nem tüntettem, nem ismertem tovább is,
amint talán olvasóim várták volna, erre nézve szolgáljon
mentségemül részint azon körülmény, hogy nagy költők
műveit sokkal jobban ismeri a közönség, sokkal jobban meg-
ítéltek az enyénnél bizonyára hivatottabb tollak, mintsem
ezikkemnek a kritika szempontjából, beese, vagy inkább
talán jogosultsága lehetne, — de szolgáljon az is, hogy
éppen az elmondottakat tekintetbe véve, mint ezikkem ele-
jén is kifejeztem, részletes, bonczoló kritikát írni, éppen nem
volt szándékom, nem! én inkább csak kifejezést akartam
adni amaz érzelmeknek, miket bennem Tompa költeményei
ébresztenek, mindannyiszor, valamennyiszor olvasom őket.
Nézetem szerint azon kegyelet, mivel én Tompa emléke
iránt, tán mindenkinél jobban viseltetem, teljesen igazolja
ez aesthetikai értekezés megírását s e lapok tisztelt szer-
kesztőjének engedelméből, nyilvánosan közzétételét.

S most legyen szabad értekezésemet újra csak Besse-
nyeinek általam költőkre alkalmazott szavaival fejezni be:
„Tompát ha olvasod, kérlek figyelmettséggel olvasd.“

Borsody Béla.

Piaczi árak: Rimaszombat, 1882. nov. hó 25-én
tartott hetivásár alkalmával a gabonanemek és kapásnövé-
nyek következőleg jegyeztettek:

	hectoliterenkint, métermázsánként.			
Buza	6.50	6.—	8.20	7.80
Feles	5.—	4.85	6.20	6.—
Rózsa	5.—	4.95	6.20	6.—
Árpa	4.00	3.80	6.—	5.75
Zab	2.55	2.30	6.20	6.—
Kukoricza	4.30	3.80		
Bab	—	—		
Kása	—	—		
Burgonya	2.50	2.20		
Széna, kötött	—	1.95		
Takarmány szalma	—	—	.90	
Alom-szalma	—	—	.75	
Zsúp-szalma	—	—	2—	

Felelős szerkesztő: Bodor István.

Magán-hirdetések.

Pályázati hirdetés.

Klenóczi község részére egy erdőtisztai állomás rendszeresítése engedé-
lyezettett következő évi díjazással: 300 frt készpénz, erdei kihágási pénzbir-
ságokból a község pénztárába folyandó összegek 1/3 része, szabad lakás, 32
méter tűzifa, 2 db szarvasmarhára szabad legelő és mitegy két szekér szénát
termő rét. — Ezen állomásra pályázni kívánók értesítettnek, hogy kérvé-
nyeiket folyó év december 12-éig alólirotnál nyujtsák be. 3—3

Klenóczon, 1882. november 8-án.

Engler Sámuel, községi bíró.

GÖMÖRI EDE férfi ruha-terme.

Ajánlja a t. ez. közönségnek a husz év óta
fennálló s jó hírnek örvendő, a legújabb divalkelmék-
kel felszerelt

férfiszabó divattermét,

a hol minden e szakba vágó öltözékek — tetszés sze-
rint — a legutányosabb ár mellett gyorsan és pon-
tosan eszközöltetnek.

Ugyanitt elfogadtatik: bárhol vásárolt kelmé-
ből is öltönyök elkészítése, szintén a legutányosabb
ár felszámítása mellett.

Rimaszombat, főter 16. szám.

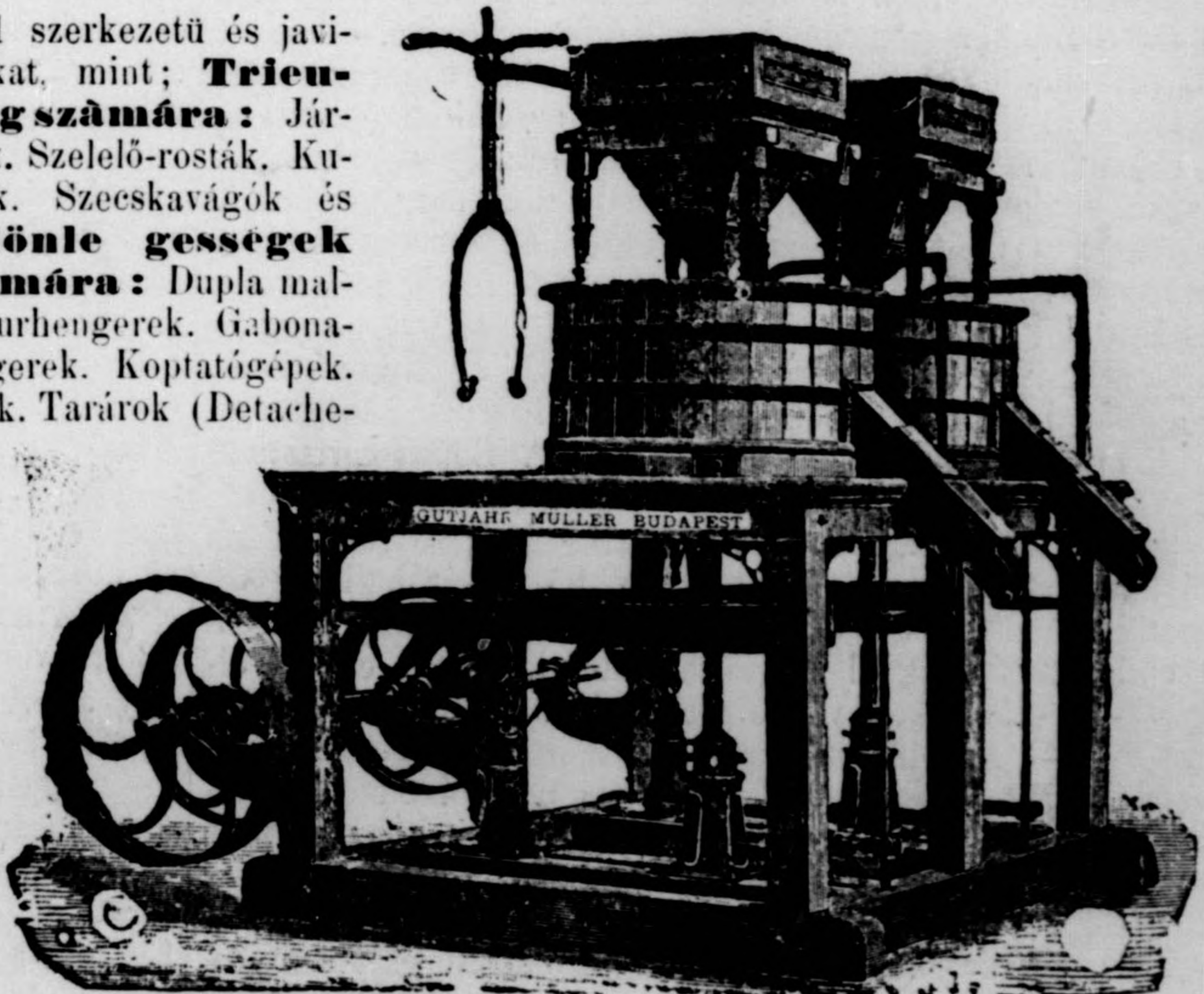
GUTJAHR és MÜLLER

(ezelőtt BROGLE J. és MÜLLER.)

Első budapesti Trieur, rostalemez és gazdasági gépgyár

Budapesten: a Margithid közelében.

Ajánlják szolid szerkezetű és javi-
tott gyártmányukat, mint; **Trieur-
rök gazdaság számára:** Jár-
gány-csaplógépek. Szelelő-rosták. Ku-
koricza-morzsolók. Szecskavágók és
Borsajtók. **Különle gességek
malmok számára:** Dupla mal-
mok. Malom trieurhengerek. Gabona-
osztályo zó hengerek. Koptatógépek.
Daraválasztógépek. Tarárok (Detache-
rök) **Malom-
alkatré-
szek:** u. m.
Transmissiók.
Szikkerékek.
**Rostale-
mezek:**
Cséplőgép-
rosták. Liszthen-
gersziták. Kop-
tató-lemezek.
Ráspoly-leme-
zek stb.

Árjegyzékek kívánatra ingyen es bermentve. 25—30

Gyári raktár és képviselőség: Rimaszombatban SZOJKA JÁNOS urnál.